

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillomethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ПРОБЛЕМИ НА ИСТОРИЧЕСКАТА ЛЕКСИКОЛОГИЯ И ЛЕКСИКОГРАФИЯ.

Сборник статии, София 2011, 123 с.

(рецензия)

Сборникът “Проблеми на историческата лексикология и лексикография” съдържа част от материалите на Кръглата маса, състояла се на 28 май 2010 г. в рамките на работната програма на проекта “Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания”, както и отделни разработки на участници в научния колектив на проекта.

Първите няколко статии са посветени на проблеми на историческата лексикология и лексикография. Е. Мирчева (“Опитът на Института за български език “Проф. Любомир Андрейчин” в изработване на исторически речници”) прави кратко представяне на двутомния старобългарски речник¹, работата по чието съставяне и издаване е осъществена изцяло в Института за български език. Като един от участниците в съставянето на старобългарския речник, Е. Мирчева разказва неговата история, описва трудностите по изготвянето на речника. Представени са характерните черти на този речник, посочени са и съществените разлики между него и издадените по-рано лексикографски трудове, описващи словното богатство на старобългарския период. Сред важните неща е редно да се отбележи, че авторите на старобългарския речник разглеждат старобългарския език през периода X-XI в. като жив език, като език на българската народност от това време, схващане, което до голяма степен не се приема от световната славистика (поради причини от екстралингвистичен характер) и което предизвиква от време на време остри дискусии². Това схващане е в пряка връзка и с отношението на авторите към изворите на речника, към които са добавени редица старобългарски епиграфски паметници, обогатяващи, макар и с малко на брой думи, словното богатство на старобългарския език. Подчертани са достойнствата на речника, сред които следва да се отбележи богатата илюстративна част на речниковата статия и включването на новобългарско съответствие, целта на което е да даде допълнителни данни за характера на

¹ СтБР; вж. рецензията за първия том на този речник: Станков 2001а.

² Вж.: Иванова-Мирчева 1987; Цейтлин 1987; Дунков, Станков 1988 и др.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

старобългарския език: близо 90 % от речниковите статии имат съвременно българско съответствие.

По-нататъшните перспективи в областта на историческата лексикология Е. Мирчева свързва с изговянето на Исторически речник на българския език, като за целта е необходимо да се обединят усилията на водещите специалисти от БАН и университетите в страната.

И. Карачорова (“Речникът на съчиненията на патриарх Евтимий”) прави едно подробно описание на речниковата статия на посочения в заглавието речник. “Речникът на съчиненията на патриарх Евтимий” е част от поредицата исторически речници на Секцията за история на българския език при Института за български език. Той по тип е тезаурус и включва всички думи, срещащи се в основните преписи на доказано авторските произведения на патриарх Евтимий. Параметрите на речниковата статия са според най-добрите лексикографски образци. Авторът разказва също и за трудностите, споходили съставителите на речника.

Цялостната оценка на този труд може да бъде дадена след излизането му от печат. Тук ще си позволим да отправим само някои препоръки. Първо, понякога определянето на нюанс в значението на една или друга дума е проблематично. Така например, не става ясно каква е разликата между основното значение на глагола *поплаквам* сж ‘оплаквам някого, скърбя за някого’ и неговият семантичен нюанс ‘оплаквам, окаявам’ (с. 22). Ако авторите са имали предвид обстоятелството, че в първия случай става дума за покойник, а във втория – за жив човек, то и тогава основания за отделяне на нюанс, според нас, не са налице. Второ, формулирането на преносни значения на една или друга дума в не винаги е оправдано. Например, *погубва*жцен прич. сег. страд. като същ. м. мн. прен. ‘тези, които умират духовно, които се лишават от вечен живот’ (с. 23). Средновековните текстове изключват в по-голямата си част метафориката като изразно средство. За нас един израз може и да звучи метафорично, но не и за средновековния човек³. Приемането на идеята, че погубването на душата и лишаването ѝ от вечен живот е метафора, означава отрицание на самото християнство – нещо немислимо за средновековния човек, който може да погуби душата си само в прекия смисъл на думата. Трето, има известна неяснота при отделянето на специфични съчетания. Тяхното отделяне е свързано с “появата на оттенък в смисъла на думата в резултат от свързването ѝ с друга дума или думи” (с. 22).

³ Станков 1998; 2001б; 2008.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051P0001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Например, не е ясно, какъв е оттенъкът в съчетанието *мѣромъ помазати*, след като значението му ‘помажа с миро’ се определя от семантиката на съставлящите го думи; определението ‘извърша над някого тайнството миропомазване’ е ситуативно описание и не е част от семантиката на съчетанието, защото самото тайнство представлява помазване с миро. Същото се отнася и до *вѣтварѣати пользѣ* ‘допринасям полза’.

В. Минчева (“Речник на книжовния български език на народна основа от XVII век”) представя посочения речник, изготвен въз основа на текстовете на новобългарските дамаскини, отразяващи книжнината и културната нагласа на българите през XVII в. През този период, наречен от автора Предвъзраждане, в текстовете на дамаскините се възстановява връзката между говоримия и книжовния език. Дамаскините поставят началото на новобългарската литература. Речникът съдържа над 6000 речникови статии. Необходимо е да се отбележи, че това е нов период в историята на българския език и българската култура, изразено в следната констатация: “Семантичният анализ позволява да се открият границите на едно ново несредновековно светоусещане, което без да сменя теоцентризма на господстващата културна парадигма, утвърждава в много по-голяма степен антропоцентризма” (с. 30). Речникът продължава научната традиция в Секцията за история на българския език в Института за български език, но за разлика от коментираните вече речници той има свои специфични черти, нови решения при оформяне на заглавната дума, при тълкуването на лексемите, както и при граматичното представяне на всички засвидетелствувани словоформи в индекса (с. 30-31). Тези нови решения са свързани до голяма степен с промените в културната парадигма през периода, който обхваща речникът. По тип речникът е тълковен, макар и да обхваща материал от един отминал във времето отрязък. В тълкувателната част се наблюдава едно характерно за съвременната лексикография явление. Става дума за това, че повечето лексикографи изхождат от идеята за дискретен характер на семантиката на отделната дума. В резултат на това една дума получава много повече от необходимото значения, които представляват не семантиката ѝ, а са описания на отделни контекстуални ситуации. Каква е семантичната разлика между “земля... 2. Земя; мястото, където живеят хората и животните” и “земля... 3. Земя; в християнството божие творение, където човек съществува временно” (с. 34)?

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Или да речем, между “земля... 4. Земя, горният пласт на земната повърхност” и “земля... 5. Земя; част от земната повърхност, оградена с вода” или “земля... 6. Земя; рохкаво вещество, съставлящо земната кора, което може да се изкопава” (с. 34). Способността на една дума да има различни референции не означава, че всяка такава референция следва да се обособява в отделно значение. Като смятаме, че семантиката на думата в по-голяма степен има синкретичен характер, значенията 2 и 3, както и 4, 5, 6 могат да бъдат обединени и да имаме две значения вместо пет. Подобна е картината и при глагола *найда* (с. 35). Например, “1. Намеря, открива нещо или някого, когото търся, или нещо, към което се стремя” и “2. Намеря, попадна на нещо или някого случайно”. Дали намирането е свързано със съзнателно търсене или става случайно в случая няма никакво значение. Важен е самият факт на намирането и това е собствено семантиката на глагола *найда*, останалото се отнася до някаква ситуация извън семантиката на думата. Вярно е, че случайният момент в 2 е по-близо до изходната семантика на глагола *наѣти* (> *найда*); съзнателният момент в 1 показва разширение на периметъра на употреба на глагола, но не и появата на ново значение. Затова по-добрата формулировка е ‘намеря, попадна на нещо или на някого, открива нещо или някого’.

Статията на К. Димитров (“Речник-индекс на Словата на Авва Доротея – основни проблеми, строеж на речниковата статия, план за издаване на текста”) е посветена на изготвянето на речници-индекси на отделни текстове. Речникът-индекс на Словата на Авва Доротея съдържа около 3200 речникови статии: в него е систематизирана цялата лексика на среднобългарския превод на словата на Авва Доротея, като по този начин в научно обращение е включено значително по обем словно богатство. Речникът-индекс е оформен съгласно принципите на най-добрите образци в жанра и е ценен справочник при лексикални проучвания и необходим източник при едно евентуално изработване на исторически речник на българския език. Речникът би могъл да бъде полезен и при проучвания, свързани с техниката на превод от гръцки на старобългарски, което е много важно, тъй като по-голямата част от средновековната българска книжнина е преводна.

И тук се среща посоченото по-горе явление: извеждане на повече от необходимото значения. Няма разлика между “*наѣти* 1. Имам, притежавам” и “*наѣти* 3. Имам на разположение, притежавам” (с. 45). Четвъртото значение на глагола *наѣти* ‘обхванат съм от

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillicmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051P0001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

болест, страдание’ (нмѣж ѳрѣнѣж жльѳъ) просто не съществува. Значението на глагола и тук е ‘имам’, а смисълът на израза се разкрива от значението на съставлящите го думи. Тук смисълът на едно словосъчетание се приписва като значение само на една от съставлящите го думи.

П. Легурска (“Каталози на типологични характеристики на вторичната номинация на предметните имена (съпоставително-типологичен анализ на лексиката в родствени и неродствени езици)”) представя обобщено резултатите от проекта “Съпоставително-типологичен анализ на вторичната номинация на предметните имена в български, руски, сръбски, чешки, френски и английски език”, разработен от Института за български език при БАН. Участниците в проекта си поставят амбициозната задача той да завърши със “Семантичен речник на типологичните характеристики на вторичното назоваване в български, руски, сръбски, чешки, френски и английски език”, който да включва четири фрагмента: 1) Типология за начините на вторично назоваване в изброените езици; 2) Ономасиологичен каталог на семантичните преходи в изброените езици; 3). Ономасиологичен каталог на семантичните паралели в посочените езици; 4) Ономасиологичен синхронизиран каталог на семантичните преходи – образни метафори. (с. 50). Авторът на статията изхожда от хипотезата, че за български и руски “съществува закономерна връзка между принадлежността на дадена лексема към определена тематична група и състава и качеството на значенията ѝ” (с. 50). Дори се твърди, че хипотезата е доказана. Проблемът е в това, че тематичните лексикални групи се формират въз основа на ономасиологичен принцип (т.е. върви се от действителността към езика), докато съставът и качествата на значенията са езикови характеристики на дадена лексема (т.е. отразяват отношението на езика към действителността). В така предложената хипотеза основните елементи в нея са с противоположни направления. Намирането на балансирана пресечна точка между двете направления не е лесна задача, защото е възможно при формулиране на значенията на отделните лексеми да се стигне до налагане на един външен (несвързан пряко с езика) модел.

Друг проблем е, че според автора “езиковата картина се конструира от гледна точка на регистъра на средния носител на езика и нейното представяне във вид на семантичен речник може да послужи за създаването на база данни за полисемията в съпоставяните езици” (с. 51), обаче лексикалният материал се вади от еднотомни тълковни речници, за които трудно може да се каже, че отразяват езиковата картина от гледна точка на средния носител на езика.

Инвестира във вашето бъдеще!

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillicmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Работата изключително с речников материал води до това, че сходни лексикографски решения се извеждат до семантична типология, семантичен паралелизъм и пр.

Например, *червей* 2.2. ‘мъчително чувство’, *червь* 2.2. ‘мъчително чувство’ *червь тоски*, *червь раскаяния*, чеш. *červ* 2.2. ‘мъчително чувство’; (според участниците в проекта в английски липсва, но срв.: “worm 1.... (fig.) inward torment”⁴). Сравнението между различни речници и различни езици показва една по-друга картина от представената в статията. В речника на С. Романски при *червей* не е изведено значение ‘мъчително чувство’⁵. Но затова пък същият смисъл е отразен във фразеологичен речник на българския език: *червей ми гризе сърцето* ‘мъча се, безпокоя се от нещо’⁶. В руски: “*червь* 3. Перен. О чувстве, состоянии, подтачивающем нравственные силы. ◇ Червь чего-нибудь (тоски, раскаяния, сомнения и т.п.). ◇ Червь точит, гложет, сосет кого-нибудь или чье-нибудь сердце, жизнь и т.п.”⁷; “*червь*. 4. Книжн. О постоянном наличии какого-л. чувства, состояния, плохо воздействующего на кого-л. *Червь тоски, раскаяния. Гложет червь сомнения. Грызет душу червь обиды*”⁸. В чешки: *červ* 3. *zlý, tučivý* росит: *č. závisti, nespokojenosti, pochybnosti, strachu*”. Този бегъл поглед показва, че думата *червей* (и пр.) трудно би могла сама по себе си да изрази някакъв смисъл от рода на ‘мъчително чувство’, за разлика от значението ‘нищожен човек’, например. По-доброто лексикографско решение в случая може би е представянето на този смисъл в устойчиви словосъчетания. Авторите на ССРЛЯ са направили компромис: формулирали са преносно значение, след което са го илюстрирали с няколко устойчиви словосъчетания.

В сръбски същият смисъл е формулиран като ‘неприятна мисъл’ – *црв сумње*. Това би следвало да означава някакво различие с останалите езици, но *червеят на съмнението* е включен към значението ‘мъчително чувство’ в руски. От това следва, че сходните лексикографски решения водят до “семантични типологични паралели, преходи” и пр., докато разминаващите се лексикографски решения водят до семантични различия в разглежданите езици.

⁴ COD, 1346.

⁵ РСБКЕ III, 609.

⁶ Нанова 2005, 964.

⁷ ССРЛЯ XVII, 854. Знакът ◇ означава употреба на думата в образната реч, в сравнение, в устойчиви словосъчетания, фразеологизми.

⁸ Кузнецов, 1471.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Значението ‘компютърен вирус’ при *червей* във всички разглеждани езици едва ли може да се определи като номинативна метафора, с изключение на англ. *worm*, тъй като в останалите езици най-вероятно става дума за заемането на компютърния термин именно от английски.

А. Кемалова (“За Софийския препис на сборника *Съд.ц.* и неговото място в изучаването на българската езикова история”) представя монографията си от 2010 г., посветена на ръкопис от втората половина на XVII в. (№ 293 (63) от Народната библиотека), определян по-скоро като сборник със смесено съдържание, в който са включени няколко стари юридически текстове. Изследването е съсредоточено върху лексикалната система на юридическата част от ръкописа, като авторът прави опит да проследи “взаимоотношенията между елементите на семантичната структура на думите в обвързана текстова цялост и наличието или отсъствието на тези елементи в речниковия състав на българския език в различни (лексикографски фиксирани) етапи в развоя му” (с. 70). Тези наблюдения би трябвало да допринесат за проучването на цялостната лексикална система на българския език в неговия ранен новобългарски период. Специално място в тези наблюдения заема терминологичната лексика. Липсата на конкретни илюстрации затруднява оценката на направените от А. Кемалова изводи и обобщения, извлечени от изследвания материал. Но, както казва авторът в началото, целта е не толкова да представи книгата си, колкото да сподели колебанията и проблемите по време на работата върху Софийския препис на сборника *Съд.ц.*

М. Цибранска-Костова (“Антибогомилската тема в южнославянската книжнина през XIII в.”) от известно време отделя сериозно внимание на богомилската проблематика⁹. Този път се търсят причините за актуализация на антибогомилската тема през XIII в. Антибогомилската книжнина е по-голяма по обем и съдържание от собствено богомилските произведения, чието определяне като такива до голяма степен си остава спорно. Всъщност именно антибогомилската книжнина дава възможност да се хвърли повече светлина върху същността и характера на богомилската ерес. Наблюденията на автора са съсредоточени върху три извора: Синодикът на Православието (в неговите два превода – български и сръбски) и Светисавското законоправило. От трите източника Синодикът на цар Борил (български превод на Синодика на Православието) е най-богат откъм сведения и проблеми, свързани с богомилството. Разглежданите текстове са пример за официализация на богомилството, като причините за

⁹ Вж. Цибранска-Костова, Райкова 2008.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillicmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051P0001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

актуализация на антибогомилската проблематика са три: 1) институционалното укрепване на България и Сърбия в условията на Латинската империя на Балканите извежда на преден план проблема за собствената идентичност и чистотата на Православието (последното минава през борба с неправославните – еретиците); 2) експанзията на Богомилството на Балканите, подплатена с появата на нова номинация на ереста, изразена в термина *бабуни*, непознат преди това; 3) възникването в по-широк европейски контекст на редица антикатарски и въобще антидуалистични текстове в средата на Западната теология.

Тук ще направим малък коментар върху думата *βαβουνη*, за която са писали и други автори¹⁰. Дали първичната семантика на корена *баб-ба-бо* трябва да се изведе от названието на индоевропейския демон Бабо (с. 79) си остава спорен въпрос, още повече, че ЭССЯ¹¹, на който се позовава авторът, не прави такава връзка. Идеята да се свърже семантиката на думата с някаква магьосническа практика, извеждана имплицитно от “словесното” значение на корена, не е лишена от смисъл, но е възможно и друго решение на въпроса за произхода на думата, свързано с външния вид на *бабуните* и евентуална вторична връзка с *баба*¹². Трудно е да се каже, дали последното може да се обвърже с определянето на бабуните като магьосници.

Сборникът завършва с три изследвания, които ще представим съвсем кратко, тъй като тяхната проблематика не е в тясна връзка с историческата лексикология и лексикография.

Статията на И. Атанасов (“Термините “същност” и “ипостас” в триадологията и христологията”) проследява възникването на термините *същност* (*οὐσία*) и *ипостас* (*ὑπόστασις*) в античната философия (Платон, Аристотел и неоплатониците) и тяхното въвеждане и преосмисляне в християнската доктрина (от Ориген до великите кападокийци).

М. Осиковски (“Убежища на вярата. Църквата и съборът в съчиненията на Марсилио то Падуа и Уилям от Окам”) представя своята монография със същото заглавие, излязла от печат през 2010 г.

К. Първанов (“Формиране на видовата опозиция в българския език”) накратко излага основните постановки, свързани с формирането на категорията вид в българския език. Статията

¹⁰ Райнхарт 1983, 31-33.

¹¹ ЭССЯ 1, 110-111.

¹² Станков 2002, 192-194.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вџтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillicmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

е част от по-голям труд, проследяващ развоя на еднокоренните старобългарски глаголи за движение и основаващ се на солиден езиков материал, събран от редица речници, издания на отделни средновековни текстове и Архива на българския диалектен речник.

В заключение трябва да се отбележи, че представеният сборник несъмнено ще е от изключителна полза за изследователите, посветили се на проблемите на историческата лексикология и лексикография, – научна област, изискваща дълбоки познания и къртовски труд. Направените коментари и препоръки целят да обърнат внимание на колегите върху отделни детайли и труднодостъпни моменти, но не и да поставят под съмнение достиженията на техните трудове.

ЛИТЕРАТУРА

Дунков, Станков 1988: Дунков, Д., Станков, Р. К вопросу об основных положениях становления и развития древнеболгарского литературно-письменного языка и его изводов. – *Palaeobulgarica/Старобългаристика* (XII), № 1, 9-28.

Иванова-Мирчева 1987: Иванова-Мирчева, Д. Снова о терминологии и еще кое о чем (По поводу статей Л. П. Жуковской и В. М. Живова). – *Palaeobulgarica/Старобългаристика* (XI), № 3, 105-112.

Кузнецов: Кузнецов, С.А. Большой толковый словарь русского языка, *Норинт*, Санкт-Петербург 2000.

Нанова 2005: Нанова, А. Фразеологичен синонимичен речник на българския език, *Хейзъл*, София.

Райнхарт 1983: Райнхарт, Й. Восточнославянское влияние в древнесербской кормчей. – В: Венские доклады к IX Международному съезду славистов в Киеве. Вена. Отд. оттиск.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

РСБКЕ: Речник на съвременния български книжовен език, глг ред. С. Романски, I-III, БАН, София 1954-1958.

ССРЛЯ: Словарь современного русского литературного языка, 1-15, АН СССР, Москва-Ленинград 1950-1963, 16-17, Наука, Москва-Ленинград 1964-1965.

Станков 1998: Станков, Р. Митологичното съзнание в културата на българското Средновековие. – Език и литература (LIII), 1998, № 5-6, 40-54.

Станков 2001а: Станков, Р. Рец. на: Старобългарски речник. Т. I (А-Н). Отг. ред. чл.-кор. проф. Д. Иванова-Мирчева. Изд. “В. Траянов”, София 1998, ХСI + 1027 с. – Старобългарска литература, № 32, 2001, 126-132.

Станков 2001: Станков, Р. Митологичното съзнание и проблемите на лексикалната семантика на средновековните славянски ръкописи. – Болгарская русистика, 2001, № 2, 31-46 (препечатка: Станков 2008).

Станков 2002: Станков, Р. К проблеме древнейших славянских переводов с греческого. – Slavica Gandensia, 29, 177-205.

Станков 2008: Станков, Р. Митологичното съзнание и проблемите на лексикалната семантика на средновековните славянски ръкописи. – В: Venia docendi, СУ, София, 73-96.

СБР: Старобългарски речник, Т. I-II, Изд-во “В. Траянов”, София 1999-2009.

Цейтлин 1987: Цейтлин, Р.М. О содержании термина “старославянский язык”. – Вопросы языкознания, XXXVI, № 4, 43-58.

Цибранска-Костова, Райкова 2008: Цибранска-Костова, М., Райкова, М. Богомилите в църковноюрдическите текстове и паметници. – Старобългарска литература, кн. 39-40, 197-219.

ЭСЯ: Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд, Вып. 1-36, Наука, Москва, 1974 – 2010.

COD: The Concise Oxford Dictionary, sixth ed., Clarendon Press, Oxford 1976.

SSJČ: Slovník spisovného jazyka českého, I-VIII, Academia, Praha 1989.

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѓтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrillomethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051P0001-3.3-04-0011

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Рецензент:

(доц. д-р Ростислав Станков)

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативната програма "Развитие на човешките ресурси", съфинансирана от ЕС чрез ЕСФ. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Софийски университет "Св. Климент Охридски" и при никакви обстоятелства не може да се приеме, че този документ отразява официалното становище на ЕС и Договарящия орган.